ПИСМЕНО СТАНОВИЩЕ

ОТ

„ХОЛСИМ КАРИЕРНИ МАТЕРИАЛИ ПЛОВДИВ“ АД, ЕИК: 825255714

Седалище и адрес на управление: гр. Пловдив, ул. „Братя Бъкстон” № 134, ет. 3

ПО ПОСТАВЕНИТЕ ВЪПРОСИ ПО ДОВОС за ИП „ДОБИВ И ПРЕРАБОТКА НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА – СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ–ВАРОВИЦИ ОТ НАХОДИЩЕ „ШИШМАНЦИ-3“, получени в РИОСВ-Пловдив и представени на „ХОЛСИМ КАРИЕРНИ МАТЕРИАЛИ ПЛОВДИВ“ с писмо с изх. № ОВОС-376-82/11.06.2025 г., както следва:

I. Допълнително възражение от представители на Инициативен комитет против кариерата в с. Шишманци, община Раковски, област Пловдив, постъпило в РИОСВ-Пловдив с вх. № ОВОС-376-75/06.06.2025 г.

„1. Инвестиционното предложение предвижда добив и преработка на варовици в землището на с. Шишманци, община Раковски, област Пловдив, на около 2 км северно от автомагистрала А1 София-Бургас. Село Шишманци е най- близкото населено място, разположено на приблизително 420 метра от контура на запасите и 380 метра от края на концесионната площ до най-близката жилищна сграда. Проектът предвижда средногодишен добив до 750 000 тона варовици за период от 35 години. Първите къщи на селото се намират на няколкостотин метра от кариерната площ.“

В горната точка са изложени само факти и не са поставени въпроси.

„2. Близостта на предложената кариера до село Шишманци (380-420 м от жилищни райони), в съчетание с изключително продължителния 35-годишен концесионен период, повдига значителни опасения относно хроничното, дългосрочно излагане на фактори на околната среда като прах, шум и вибрации. Общите заключения на ДОВОС за „пренебрежимо малки“ въздействия не отразяват адекватно кумулативните биологични ефекти от такова продължително излагане, особено върху уязвимите групи от населението.“

Заключенията в ДОВОС са мотивирани, като същите се базират на подробни анализи и оценки на въздействието на ИП върху околната среда и човешкото здраве (в т.ч. компонентите и факторите, имащи отношение към здравето на хората) и на предложените мерки в т. VIII от доклада. От анализите и оценките на възможното кумулативно въздействие в т.4.14 на Доклада за ОВОС се вижда, че при едновременното действие/експлоатация на съществуващите и заявени източници на вредности в района, не се очаква превишение на норми и стандарти за опазване на околната среда и човешкото здраве, и в частност – за качество на въздуха, шум, води, почви, опасни химични вещества и отпадъци.

„3. При оценка на здравното състояние на населението ДОВОС използва официални статистически данни от Националния статистически институт (НСИ), Главна дирекция „Гражданска регистрация и административно обслужване" (ГД ГРАО), Регионалната здравна инспекция (РЗИ) - Пловдив и Националния център по обществено здраве и анализи (НЦОЗА) за периода 2017-2022 г. Анализът обхваща демографски показатели като брой на населението, възрастова структура, раждаемост, смъртност (включително детска смъртност) и болестност/заболеваемост по класове болести."

„4. Същевременно Докладът изрично признава, че: „Към момента не е провеждано специализирано проучване на здравното състояние на населението в района на с. Шишманци, вкл. общо за община Раковски, с оглед изследване за причинно-следствени връзки с евентуално въздействие на добивната дейност в района", както и че „пряко обвързване на болестността и заболеваемостта на населението с въздействието на дейностите от находища „Шишманци" и „Шишманци-2" би могло да се направи единствено при наличие на нарочно извършвани изследвания на здравното състояние на населението в района за периода на експлоатация на двете находища, а такива изследвания/проучвания не са извършвани"."

„5. Това изрично признание за липса на специализирани здравни проучвания за установяване на причинно-следствени връзки между кариерните дейности и здравето на населението, представлява фундаментален методологически недостатък в оценката на здравния риск. Без преки епидемиологични доказателства от засегнатата общност, всяко заключение относно отсъствието на значими здравни въздействия, остава спекулативно и необосновано. Тази критична празнина сериозно подкопава достоверността и пълнотата на здравната оценка."

По т.3, т.4 и 5: За анализите и оценката на здравното състояние на населението в района на ИП са използвани посочените официални източници на информация. Твърденията във възражението са необосновани. Извършването на специализирано здравно проучване на населението в района на инвестиционното предложение не е предмет на процедурата по ОВОС. В доклада са представени достатъчно подробни анализи и оценки въз основа на официална информация за демографските и здравни показатели на населението, въз основа на които са предложени мерки за ограничаване на неблагоприятното въздействие и мотивирани заключения за допустимостта на реализацията на ИП.

„6. Същевременно демографските и здравни данни на ДОВОС за община Раковски разкриват „неблагоприятни тенденции" и „по-високи стойности" за заболявания на дихателната и кръвоносната система в сравнение с област Пловдив. Въпреки че ДОВОС отхвърля пряка връзка със съществуващите кариерни дейности поради липсата на конкретни проучвания, този подход пренебрегва критична, съществуваща здравна уязвимост на населението. Наличието на по-висока изходна тежест на тези заболявания означава, че населението е по своята същност по-податливо на допълнителни фактори на околната среда. Принципът на превантивност, който е основен за опазването на околната среда, налага такова уязвимо население да получи по-голяма защита и специфично, целенасочено проучване, което ДОВОС не предоставя."

Твърденията на жалбоподателите не отговарят на написаното в Доклада за ОВОС. В т.3.9. на Доклада, към ***Изводи за текущото състояние на здравето на населението и здравните детерминанти на околната среда*** е изрично записано:

„По-високи, сравнено с областта, са стойностите за болестност и заболеваемост в община Раковски от болести на дихателната система и на органите на кръвообращението, но до момента за района на ИП не се установяват нарушения в КАВ, нито превишения на нормите за шум в резултат на експлоатацията на действащото находище „Шишманци – участък 2". Поради тази причина, както и отчитайки липсата на специализирани изследвания на населението за евентуални здравни ефекти, породени от състоянието на околната среда, липсата на данни за болестност и заболеваемост за населеното място – с. Шишманци, както и многокомпонентността на детерминантите за развитието на дадено заболяване, вероятно установените стойности за болестност и заболеваемост за населението в община Раковски са с мултифакторна генеза. Следва да се има предвид, че данните за болестност и заболеваемост показват чувствителност и предразположеност на населението на общината към посочените в анализа заболявания, поради което ***не следва да се допуска влошаване на здравно-хигиенните аспекти на средата, и в частност – качеството на въздуха и нивата на шум в населените места на територията на общината***"

Или, отчитайки повишената болестност и заболеваемост в общината от болести на дихателната система и на органите на кръвообращението, е записано, че не следва да се допуска влошаване на здравно-хигиенните аспекти на средата. По този начин, въпреки че повишената болестност и заболеваемост не се обвързват с качеството на околната среда (предвид че за района на ИП не се установяват нарушения в КАВ и превишения на норми за шум), е приложен принципът на превантивност. В тази връзка и в т. VIII на доклада не малка част от мерките са насочени именно към недопускане на влошаване на здравно-хигиенните аспекти на средата и към подобряване на състоянието им спрямо съществуващото състояние.

„7. Описаните в Доклада данни показват съществуващата здравна тежест върху населението на община Раковски. Сравнявайки местните данни със средните за областта и страната, се подчертава, че населението вече проявява по- високи нива на заболявания на дихателната и кръвоносната система - състояния, пряко свързани с потенциалните въздействия от кариерната дейност (прах, шум). Това посочва населението като „чувствителна група" с вече съществуващи здравни предизвикателства, което води до извода, че липсата на специализирани, причинно-следствени здравни проучвания в ДОВОС е неприемлива и възпрепятства адекватна оценка на риска."

Аналогично на изложеното по-горе по т. 6, жалбоподателите представят некоректно значението и смисъла на текстовете в Доклада за ОВОС. Отчетена е чувствителността на населението въпреки липсата на пряка причинно-следствена връзка, като е записано, че *„не следва да се допуска влошаване на здравно-хигиенните аспекти на средата, и в частност – качеството на въздуха и нивата на шум в населените места на територията на общината"*

„8. Основните източници на емисии от кариерните дейности включват товаро-разтоварни операции, взривни дейности, преработка на суровини (трошене и пресяване в стационарната и мобилната трошачно-сортировъчни инсталации - ТСИ), както и движение на транспортна техника по вътрешнокариерните пътища, републикански път Ш-565 и маршрутите за клиентски транспорт. Основните идентифицирани замърсители са прах (фини прахови частици - ФПЧ10) и азотни оксиди (NOx). ДОВОС признава, че кариерните и преработвателните дейности генерират „неорганизирани емисии на прах в горещо и сухо време“.“

Целта на ДОВОС е да се идентифицират и количествено да се оценят възможните емисии. Тяхната дефиниция и класификация е систематизирано изложена, както в националната, така и в европейските методики за инвентаризация на емисии, а и в редица други. Използването на термина „признава“ във възражението говори за умишлен опит от страна на жалбоподателя за насаждане на чувство за нередност, което не е базирано на факти.

„9. Заключението на ДОВОС за „пренебрежимо малко“ въздействие върху качеството на въздуха и здравето, основано предимно на дисперсионно моделиране, е силно спорно. Научната литература последователно посочва значителни неблагоприятни здравни ефекти от кариерния прах (ФПЧ10, ФПЧ2.5, силициев диоксид, органични разтворители и тежки метали). Тези ефекти включват широк спектър от респираторни заболявания (напр. астма, бронхит, пневмокониоза, белодробни тумори), сърдечно-съдови заболявания, неврологични увреждания и нарушения в развитието, дори при нива на излагане, считани за „безопасни“ или под някои национални норми. Моделирането може да не отразява напълно сложната реална променливост на емисиите, рисковете от хронично излагане за 35-годишен период или сложните биологични механизми на токсичност (напр. оксидативен стрес, предизвикан от силициеви частици).“

Всички анализи и оценки в Доклада за ОВОС са извършени с използване на методи и програмни продукти, които са официално приети и са доказали ефективността и полезността си за такива оценки. В Наредба № 12 от 15 юли 2010 г. изрично се регламентира как се изготвят подобни оценки, наред с препоръките за софтуер и модел. За дейности, които ще се извършват в бъдеще, няма как да се изготви оценка по друг начин, освен чрез дисперсионно моделиране. Моделирането на разпространение на замърсителите в атмосферния въздух в резултат на реализацията на ИП е направено за възможно най-неблагоприятния сценарий, като същото показва липса на превишения на нормите съгласно действащото законодателство.

По отношение на „хронично излагане“ на прах, такова не се очаква предвид резултатите от моделирането.

Налице са противоречиви оплаквания, като се твърди, че оценката е „основано предимно на дисперсионно моделиране“, а в следващата точка се коментират представените налични измервания от Мобилната станция на ИАОС.

В т.9 от възражението е записано: *„Научната литература последователно посочва значителни неблагоприятни здравни ефекти от кариерния прах (ФПЧ10, ФПЧ2.5, силициев* диоксид, органични разтворители и тежки метали)“. Не е посочена коя конкретна "Научна литература" се има предвид и по този начин тези твърдения могат да бъдат определени като спекулативни, ирелеванти и неприложими за настоящото инвестиционно предложение.

„10. Въпреки че ДОВОС представя местни измервания на качеството на въздуха, които като цяло показват съответствие, той също така отбелязва значително превишение на ФПЧ10 на 14 август 2019 г. (1427 µg/m3), което е приписано на пожар в депо за отпадъци. Този инцидент и свързаните с него обществени протести са доказателство за чувствителността на общността към замърсяването на въздуха и реалния потенциал за кумулативни въздействия от множество източници, дори ако не са пряко от кариерата. Обсъждането на кумулативните ефекти от ДОВОС не отчита превишенията и постоянните обществени опасения относно качеството на въздуха."

При изготвянето на оценката са анализирани, както измерените концентрации на ФПЧ$_{10}$ и останалите замърсители, така метеорологичните параметри, чийто стойности са измерени от същата станция. Заключението, че превишението на 14 август 2019 година е обосновано в ДОВОС и не може да става дума за „приписване"

Оценката на кумулативните ефекти се основава на емисиите на всички източници на територията на изследваната област при пълния им капацитет на работа. Пожари, бедствия, падане на метеорити и подобни не биха могли да се включат поради стохастичния им характер.

В тази точка жалбоподателят намесва събития, нямащи отношение към ДОВОС, посочвайки „ ... *дори ако не са пряко от кариерата*". В ДОВОС не може да се разглеждат събития и кумулативни въздействия, които не са в резултат и нямат отношение с реализацията на инвестиционното предложение.

Не се очакват превишения на нормите, затова няма как да се включат в "обсъждането на кумулативните ефекти." По същество оценката на кумулативния ефект по отношение на нивата на даден замърсител е математическа процедура и без ясен количествен критерий "обществените опасения" няма как да се включат, но за сметка на това те се ескалират от манипулативни трактовки като тази.

„11. Научните изследвания[1] потвърждават, че населението, живеещо в близост до кариери, е изложено на по-висок риск от развитие на белодробни тумори и други респираторни заболявания. Изследванията показват значително намалени параметри на белодробната функция (форсиран витален капацитет -FVC, форсиран експираторен обем за 1 секунда - FEV1) и по-високи нива на ограничение на дихателните пътища сред изложените групи, като белодробната функция се влошава с увеличаване на близостта до кариерата. Дългосрочното излагане на минен прах е свързано с пневмокониоза, силикоза и общо влошаване на дихателното здраве. Фините прахови частици (ФПЧ2.5, ФПЧ10) от минни операции са свързани с повишена честота на респираторни симптоми и заболявания, както и с повишен риск от сърдечно-съдови заболявания."

В т. 3.9.1.2, за анализа на евентуалните ефекти на дейности по добив на строителни материали с взривен способ върху населението са използвани и научни публикации по темата. Описано е, че въздействието на действащи кариери за добив на строителни материали, разположени в близост до жилищни зони, **показва нарушения на функцията**

[1] https://www.researchgate.net/publication/391553951_Long_Term_Health_Impacts_of_Mining_Activities_Toward_Community_Based_Environmental_and_Public_Health_Interventions

на белите дробове – понижени стойности на инспираторния и експираторния дихателен обем.

Анализите и оценките на въздействието върху околната среда и човешкото здраве показват, че очакваните концентрации в населената част на с. Шишманци са пренебрежимо малки, като с изпълнение на предвидените мерки в т. VIII се очаква допълнително ограничаване/предотвратяване, поради което не се очаква ИП да доведе до неблагоприятни здравни ефекти.

Цитираната статия е обзорна (обобщаваща). Базира се на проучвания на население, живеещо в региони като Гана и Амазония, като проучванията са свързани главно с дейността на подземни рудници за добив на злато (по-голямата част) и въгледобивни мини, както и замърсяването на близки водни тела с живак и олово. Безспорен факт е, че в тези региони е необходимо вземането на спешни мерки за защита на здравето на населението, но изводите от статията са неприложими към дейността на инвестиционното предложение.

„12. Заключението на ДОВОС, че замърсяването на въздуха не представлява заплаха за здравето в Шишманци, включително за детската градина, е голословно предвид убедителните научни доказателства за повишената уязвимост на децата. Децата са изправени пред „особено висок риск" от лошо качество на въздуха и са изрично посочени като чувствителна група в самия ДОВОС. Съответствието, в Доклада не е направена оценка на дългосрочните въздействия върху развитието или специфичните здравни резултати, наблюдавани при деца, изложени на кариерен прах в други проучвания. ДОВОС не предлага специфични, засилени защитни мерки за тези силно податливи индивиди."

Аналогично на описаното по т.11, анализите и оценките на въздействието върху околната среда и човешкото здраве показват, че очакваните концентрации в населената част на с. Шишманци са пренебрежимо малки, като с изпълнение на предвидените мерки в т. VIII се очаква допълнително ограничаване/предотвратяване, поради което не се очаква ИП да доведе до неблагоприятни здравни ефекти, в т.ч. върху уязвими групи.

„13. В доклада не е направено достатъчна оценка на въздействието от шум и вибрации върху здравето на населението. Източниците на шум от кариерната дейност включват сондажно оборудване, багери, челни товарачи, булдозери, трошачно-сортировъчни инсталации (ТСИ) и транспортна техника. Еквивалентните нива на шум от това оборудване варират от 80 до 130 dB(A). Пробивно-взривните работи (ПВР) са изрично идентифицирани като източник на импулсен шум и вибрации."

Твърдението, че не е направено достатъчна оценка на въздействието от шум и вибрации върху здравето на населението е невярно. В Доклада за ОВОС са извършени подробни анализи и оценки на очакваните нива на шум и на влиянието на шума върху човешкото здраве – данни за възможните въздействия са представени в т. 3.9.1.2, а в т. 4.9. е направена оценка на въздействието на ИП върху здравно-хигиенните аспекти на средата и рисковете за човешкото здраве. В рамките на тези анализи и оценки е оценено и въздействието на шума, в т.ч. от ПВР, върху човешкото здраве.

В точки 4.10.1 и 4.10.2 на ДОВОС са направени подробни изчисления за очакваните нива на шум в близките обекти, подлежащи на усилена защита от шум от дейността на всички източници на територията на ИП. Допълнително са изчислени и кумулативните нива на

шум от едновременната експлоатация на находището и дейността на съседни обекти, като: Асфалтова база, с. Шишманци с оператор „Евро Строй Кънстракшън" ЕООД; Депо за неопасни отпадъци и Инсталация за биологично третиране по закрит способ, с. Шишманци с оператор община Пловдив.

Оценка на въздействието от вибрациите е направена в точка 4.10.3 на ДОВОС.

„14. Докладът значително подценява здравните ефекти от импулсния шум от взривяване. Дори краткотраен, високоинтензивен импулсен шум (като отчетеното пиково свръхналягане от 107 dB(C)) може да причини остра акустична травма, силни стресови реакции, нарушения на съня и да допринесе за хронични здравни проблеми, свързани със стреса, засягащи нервната и сърдечно-съдовата система. Оценката не разглежда адекватно дълбокото психологическо и физиологическо въздействие на внезапни, силни експлозии върху населението, живеещо в непосредствена близост, особено децата и възрастните хора, освен простото посочване на съответствие с общите норми за шум."

Аналогично на коментара по т. 13 по-горе - В Доклада за ОВОС са извършени подробни анализи и оценки на очакваните нива на шум и на влиянието на шума върху човешкото здраве – данни за възможните въздействия са представени в т. 3.9.1.2, а в т. 4.9. е направена оценка на въздействието на ИП върху здравно-хигиенните аспекти на средата и рисковете за човешкото здраве. В рамките на тези анализи и оценки е оценено и въздействието на шума върху човешкото здраве, в т.ч. от пробивно-взривните работи (ПВР).

В ДОВОС, в точка 4.10.2 е отделено специално внимание на въздействието на шума от извършването на ПВР. Анализите на очакваните негативни въздействия върху населението са направени въз основа на извършени измервания на нивата на шум в процес на взривяване на действащата към момента кариера (Шишманци - участък 2): преди взрив; по време на взрив; и след взрив. Измерванията са направени в точка на разстояние 420 *m* от взривното поле, което съответства на местоположението на най-близките обекти, подлежащи на защита до взривното поле в крайната фаза от експлоатация на находище Шишманци 3, т.е. в най-голяма близост до селото. Измерването в случая отразява стойностите на шумовите нива, които ще достигнат до най-близките обекти, подлежащи на защита при извършване на ПВР след реализация на инвестиционното предложение. Извършени са съответните изчисления за максимално очакваното ниво на върхово свръхналягане, въз основа на което са и направени съответните изводи в ДОВОС.

При извършването на ПВР не се очакват силни експлозии, които да въздействат негативно на населението. В Таблица 4.10.2-3 на ДОВОС са представени въздействията върху човека според нивата на върхово свръхналягане. При 120 dB(C) въздействието върху човека съответства на Ниво I- подобно на далечен гръм, като е възможно събуждане на чувствителни хора. При максимални нива на върхово свръхналягане от 107 dB(C), какъвто е конкретния случай, не може да се очаква причиняването на остра акустична травма, нарушения на съня или хронични здравни проблеми, свързани със стреса, засягащи нервната и сърдечно-съдовата система.

„15. ДОВОС предоставя изчислени безопасни разстояния за разлет на късове (360м) и ударно-въздушна вълна (185м за хора, 80-210м за сгради). Въпреки че най-близкият защитен обект (420м) е извън разстоянието за разлет на късове, изключително близката близост на водоема (80м от границата на концесията) до взривните дейности за период от 35 години повдига сериозни опасения. Позоваването на ДОВОС на критерии за „без повреди" за сгради не отразява напълно кумулативния стрес върху инфраструктурата от повтарящи се вибрации в продължение на десетилетия, нито общественото възприятие за безопасност по отношение на критичното водоснабдяване. Потенциалните остри и хронични въздействия на импулсния шум от взривяване върху здравето на населението са подценени в сравнение с въздействието на непрекъснатия шум, което е сериозен пропуск в оценката на риска."

По отношение на шума от ПВР в Доклада за ОВОС са направени необходимите анализи и оценки, като също така съгласно проведените реални измервания на шума в процес на взривяване (преди взрив, по време на взрив и след взрив), на разстояние 420m от взривното поле, показват еквивалентни нива на шума по време на взрив 50.7-62.7 dB(A), като следва да се уточни че продължителността на взривяване е около 1 секунда. Изчисленото максимално ниво на върхово свръхналягане е 107 dB(C), при което не следва да се очаква негативно въздействие върху човека, и е под максималната стойност, препоръчвана от Nitro Consult.

Възраженисто като „кумулативен стрес върху инфраструктурата от повтарящи се вибрации в продължение на десетилетия ...", е неоснователно.

При анализиране на възможностите за евентуален кумулативен ефект, в ДОВОС са ползвани оценките за сеизмичното въздействие, както при миналите дейности, така и за бъдещото ИП-разработване на находище „Шишманци-3".

В резултат от предизвиканите сеизмичности от пробивно-взривните работи (ПВР) няма натрупване на умора във времето. Няма кумулиране на отрицателен ефект от ПВР върху водоснабдителната инфраструктура.

Очакваната стойност на степента на сеизмична интензивност върху охраняваните обекти, е изключително малка. При нея не се образуват и не се натрупват остатъчни деформациии. Сеизмичният ефект върху най-близкия охраняван обект – резервоар с обем 180 м^3 при зададените количества взривни вещества /ВВ/ инициирани в една серия ще бъде пренебрежимо малък.

При спазване на технологичните и технически изисквания и регламенти за дейностите по време на ИП на находище „Шишманци-3", липсва негативен кумулативен ефект върху водоснабдителната инфраструктура.

Изводи:

„Анализът на ДОВОС за находище „Шишманци-3“ разкрива значителни пропуски и несъответствия в оценката на здравния риск за населението, особено по отношение на дългосрочните и кумулативни въздействия.“

Твърдението е невярно. В оценките са разгледани възможните въздействия върху човешкото здраве, в т.ч. по отношение на продължителност на въздействието и възможни здравни ефекти.

„ДОВОС изрично признава липсата на специализирани здравни проучвания за установяване на причинно-следствени връзки между кариерните дейности и здравето на населението. Това означава, че заключенията за „пренебрежимо малки“ въздействия не се основават на преки епидемиологични доказателства от засегнатата общност, а представляват голи декларации в полза на инвеститора.“

Отговорено е по-горе – по т. 4 и 5.

„Данните на ДОВОС показват по-високи нива на респираторни и сърдечно-съдови заболявания в община Раковски в сравнение с областта. Въпреки това, ДОВОС не успява адекватно да отчете тази повишена уязвимост на населението към допълнителни фактори на околната среда, което е в противоречие с принципа на превантивност.“

Отговорено е по-горе – по т. 6.

„Подценяване на въздействието върху качеството на въздуха: Въпреки твърденията на ДОВОС за „пренебрежимо малки“ въздействия въз основа на моделиране, научната литература убедително доказва значителни неблагоприятни здравни ефекти от кариерен прах, включително ФПЧ2.5, силициев диоксид и тежки метали, дори при нива, които може да съответстват на националните норми. Докладът не отразява адекватно реалните кумулативни ефекти и дългосрочните рискове за здравето, особено за уязвимите групи като децата, които са изложени на „особено висок риск“.“

Отговорено по-горе - т.9 и т.11

„Недостатъчна оценка на импулсния шум и вибрациите: ДОВОС не успява адекватно да оцени уникалните здравни ефекти от импулсния шум от взривяване. Дори кратки, високоинтензивни пикове на шум (107 dB(C)) могат да причинят остра акустична травма, стрес и физиологични реакции, които не са адекватно отразени от еквивалентните нива на шум (Leq).“

Отговорено е по-горе – по т. 13,14 и 15.

„Изключително близкото разположение на водоема (80 м от концесионната граница) до взривните дейности повдига сериозни опасения за дългосрочната цялост на инфраструктурата и безопасността на водоснабдяването, които не са напълно адресирани от критериите за „без повреди"."

Опасенията относно дългосрочната цялост на инфраструктурата и безопасността на водоснабдяването са неоснователни. В ДОВОС е отделено специално внимание на оценката на въздействието на ПВР върху резервоара от 180м, намиращ се в близост до ИП.

Съгласно „Оценка на въздействието на взривните работи при разработването на находище "Шишманци-3", село Шишманци, община Раковски, област Пловдив върху околната среда", приложена към ДОВОС, определянето на безопасното по сеизмика максимално количество взривно вещество взривено мигновено, е съобразено с разстоянието от 80м между концесионния контур и резервоара.

Импулсният характер на предизвиканата от взривните работи вибрация, няма да доведе до натрупване на умора в използваните за изграждането на резервоара и тръбопровода материали.

Очакваната стойност на степента на сеизмична интензивност върху охраняваните обекти – I-ва е изключително малка. При нея не се образуват и не се натрупват остатъчни деформациии. Сеизмичният ефект върху най-близкият охраняван обект – резервоар с обем 180 м3, при зададените количества взривни вещества, инициирани в една серия ще бъде пренебрежимо малък.

„Отхвърлянето на „Алтернатива 2" (хидравличен чук) поради превишение от 5 dB(A) на средната норма за шум, докато се одобрява „Алтернатива 1" (взривяване) с много по-високи пикови нива на импулсен шум, показва несъответствие в подхода към здравния риск. Това предполага подценяване на острите и хронични въздействия на импулсния шум върху здравето."

По отношение на импулсния шум – вж. отговорите по т. 13,14 и 15.

Алтернатива 2 е отхвърлена следствие извършените изчисления в ДОВОС с помощта на утвърдена методика. Резултатите показват, че при тази алтернатива е възможно да има нарушаване на граничните нива на шум за жилищни територии и зони, което е недопустимо.

Въз основа на извършените шумови измервания по време на ПВР и направените изчисления в ДОВОС, Алтернатива 1 е избрана като по-благоприятна по отношение на шумовото въздействие върху селищната среда на с. Шишманци.

II. Становище на Областен управител на област Пловдив, постъпило в РИОСВ-Пловдив с вх. № ОВОС-376-78/09.06.2025 г.

С цитираното писмо Областният управител на област Пловдив изпраща по компетентност към Директора на РИОСВ-Пловдив допълнително възражение, постъпило с вх. № АСД-03-86#1/06.06.2025 г. на Областна администрация Пловдив, от представители на Инициативен комитет против кариерата в с. Шишманци, община Раковски, област Пловдив.

Писмото не съдържа становище и въпроси, които да изискват отговор.

Отговорите на допълнителното възражение на представители на Инициативен комитет са представени в т. I от настоящото становище.

III. Становище на Омбудсман на Република България, постъпило в РИОСВ-Пловдив с вх. № ОВОС-376-80/09.06.2025 г.

„Към националния омбудсман се обръщат с жители на с. Шишманци, община Раковски, с възражение относно публикувания Преработен и допълнен доклад за оценка въздействието върху околната среда (ОВОС) на инвестиционно предложение (ИП): "Добив и преработка на подземни богатства-строителни материали-варовици от находище Шишманци-3" землище с.Шишманци, община Раковски, област Пловдив, с възложител: „Холсим кариерни материали Пловдив" АД, представен за обществено обсъждане.

Въз основа на постъпили предходни жалби, институцията на омбудсмана е ангажирана с позиция за съдействие в съответствие с правата на гражданите за участие в процеса на вземане на решение по въпросите на околната среда посредством прилаганите процедури по повод на инвестиционното предложение.

По разгледани през 2022 г. жалби са отправени препоръки към министъра на енергетиката във връзка с данни за несъответствие на евентуалния добив с императивни изисквания, относими към безопасността и здравето на гражданите. Между тях на първо място като фактор с решаващо значение е изтъкната недопустима близост на концесионната площ до регулационната граница на жилищната зона от порядъка на 300 м, което е в обхвата на опасната зона при извършване на добив по взривно-пробивния способ; близост до напорен резервоар за питейна вода, недовършена процедура за изработване на ОУП и др. Процедурата е продължила без разглеждане по същество на посочения фактор, доколкото според изразеното в отговор становище, на етапа на проучване въз основа на Разрешение № 562 от 31 май 2021 г. (бр. 52 от 22 юни 2021 г. на ДВ), не се предвижда извършването на взривни работи.

Впоследствие по искане от инвеститора съгласно чл. 93, ал.9, т. 1 от ЗООС се провежда процедура за оценка на въздействието върху околната среда.

По данни от постъпила последваща жалба през 2023 г. от Инициативен комитет Шишманци гражданите са изискали от РИОСВ Пловдив да им бъде предоставено задание за обхвата и съдържанието на Доклада за ОВОС, като са представили своите предложения за допълването му.

В хода на обществени консултации относно заданието са постъпили възражения, включително от други екологични организации, относно недопустимост на инвестиционното предложение с оглед на близостта на предвижданите взривни, трошачно-пресевни, транспортни и други технологични дейности, извършвани с тежка механизация и представляващи източник на вредни въздействия върху човешкото здраве, до регулационните граници на жилищната територия на с. Шишманци. Тези въздействия се проектират с кумулативен ефект от върху вече допуснати или в процедура за одобряване в землището други промишлени дейности, представляващи източник на вредност.

Основната функция на Омбудсмана на Република България е да се застъпва с предвидените по закон средства, когато с действие или бездействие се засягат или нарушават правата и свободите на гражданите. Омбудсманът изпълнява функциите си, като приема и разглежда жалби и сигнали за нарушения на права и свободи на гражданите и прави проверки по тях.

Със съжаление установяваме, че в този случай е направен опит за подвеждане на Омбудсмана на Република България, като му е представена непълна и манипулирана информация, както по отношение на извършените до момента действия от страна на възложителя на инвестиционното предложение за „ДОБИВ И ПРЕРАБОТКА НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА – СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ–ВАРОВИЦИ ОТ НАХОДИЩЕ „ШИШМАНЦИ-3", така и по отношение на предхождащите процедурата по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда други процедури, вкл. извършване на проучване съгласно Закона за подземните богатства.

С посоченото в писмото на Омбудсмана Решение № 562 от 31 май 2021 г. (бр. 52 от 22 юни 2021 г. на ДВ) Министъра на енергетиката на Република България разрешава на „Холсим Кариерни Материали Пловдив" – АД, гр. Пловдив, "да извърши за своя сметка проучване на строителни материали – подземни богатства по чл. 2, ал. 1, т. 5 от Закона за подземните богатства, в площ „Шишманци 3", разположена в землището на с. Шишманци, община Раковски, област Пловдив", при определени в същото решение условия, вкл. „Видовете и обемите на работите по проучване и добивът за технологични изпитания са определени в работна програма, неразделна част от договора за проучване.".

Във становището на Омбудсмана на Р. България правилно е отразено, че *„не се предвижда извършването на взривни работи на етап на проучване на находището"*. Такива ще бъдат извършвани на етап разработване на концесионната площ и добив на полезното изкопаемо.

С настоящото изясняваме факта, че данни за рисковете на евентуалния добив с императивни изисквания, относими към безопасността и здравето на гражданите се представят на следващ етап, а не на етап проучване, дотолкова доколкото проучването не е добив.

След потвърждаване на наличие и количества от подземното богатство, следва провеждане на процедура по реда на глава шеста от ЗООС, на който етап се прави оценка на дейността в обхвата на инвестиционното предложение и въздействието ѝ върху компоненти и фактори на околната среда, безопасността и здравето на хората.

Съгласно действащата нормативна база в Република България, параметрите на инвестиционното предложение го поставят в обхвата на Приложение № 2 от ЗООС или с други думи: приложимата процедура е извършване на преценка въздействието върху околната среда. В този случай Законът позволява провеждане на процедура по задължителна оценка въздействието върху околната среда по искане на възложителя (съгласно чл. 93, ал. 9, т. 1 от ЗООС).

Предвид чувствителността на темата и притесненията на хората, „Холсим кариерни катериали Пловдив" АД, като възложител поиска от компетентния орган постановяване и провеждане на по-тежката процедура, която осигурява пълна прозрачност на оценката и участие на обществеността.

Във връзка с тази политика на възложителя, на 09.08.2023 год. беше организирана среща с обществеността на етап консултации по задание за обхват и съдържание на ОВОС, на

която присъстваха и представители на Инициативния комитет. Тяхното становище е отразено както в Заданието, така и в Доклада по ОВОС.

В съответствие с изискванията на ЗООС Заданието за обхват и съдържание на ОВОС е представено на обществеността чрез представителите на местната власт, а именно кметството на с. Шишманци и Община Раковски. Законодателят е предвидил този начин, като един от механизмите за консултации с обществеността.

Манипулативно е твърдението, че се е наложило гражданите да изискат от РИОСВ Пловдив да им бъде предоставено задание за обхвата и съдържанието на Доклада за ОВОС, което разбира се е тяхно право, но с това твърдение се прави опит за внушение, че има данни за прикриване на информация или прескачане на общественото мнение, което е абсолютно некоректно.

Не на последно място искаме да обърнем внимание, че по време на провеждане на процедурата по реда на глава шеста са взети предвид всички получени становища, както на етап консултации по задание за обхвата и съдържанието на Доклада за ОВОС, така и по самия Доклад, вкл. становища на администрации на местната, държавната власт, неправителствени организации, заинтересована общественост и др.

„В представения за настоящото обсъждане доклад, изводи по раздел 3.9.2 „Рисковите фактори на околната среда, свързани с населението и човешкото здраве" се съдържа констатация: „По-високи, сравнено с областта, са стойностите за болестност и заболеваемост в община Раковски от болести на дихателната система и на органите на кръвообращението, но до момента за района на ИП не се установяват нарушения в КАВ, нито превишения на нормите за шум в резултат на експлоатацията на действащото находище „Шишманци - участък 2". Същевременно се извежда като относимо заключение, „че данните за болестност и заболеваемост показват чувствителност и предразположеност на населението на общината към посочените в анализа заболявания, поради което не следва да се допуска влошаване на здравно-хигиенните аспекти на средата, и в частност - качеството на въздуха и нивата на шум в населените места на територията на общината." (стр. 240-241)."

„Вероятностния характер на заключението, поради „липсата на специализирани изследвания на населението за евентуални здравни ефекти, породени от състоянието на околната среда, липсата на данни за болестност и заболеваемост за населеното място - с. Шишманци", не може да служи като основание да бъде отхвърлена, а напротив - включва вероятност за причинна връзка с установеното влошено състояние на заболяванията, засягащи жизненоважни системи на организма със значение за здравния и демографски статус на населението на община Раковски и с. Шишманци."

Твърдението абсолютно погрешно интерпретира текстовете в Доклада за ОВОС. Липсата на специализирано изследване е описана поради действителното отсъствие на провеждани здравни проучвания и изследвания на населението в района. Въпреки това, повишените болестност и заболеваемост са изцяло взети предвид и съобразени при анализите и оценките. Отчетена е чувствителността на населението въпреки липсата на пряка причинно-следствена връзка, като е записано, че *„не следва да се допуска влошаване на здравно-хигиенните аспекти на средата, и в частност – качеството на въздуха и нивата на шум в населените места на територията на общината"*.

„С изтъкнатата интерпретация на детерминантите на общественото здраве следователно се предполага вероятното им влошаване при осъществяване на инвестиционното предложение. Прогнозата за влошаване факторите на жизнената среда по смисъла на § 1, т. 12 от Закона за здравето на свой ред е определяща за цялостна негативна оценка на въздействието на инвестиционното предложение поради първостепенния ранг за защита на човешкото здраве."

Анализите и оценките в Доклада за ОВОС показват, че не се очакват превишения на норми и стандарти за опазване на околната среда и човешкото здраве. С изпълнението на предвидените мерки в т. VIII на Доклада ИП няма да доведе до влошаване на здравно-хигиенните аспекти на средата.

„Налага се извод, че от данните и допусканията на доклада не се опровергава презумпцията за вредност в хигиенно-защитната зона от 2000 м, установена съгласно Наредба № 7 за хигиенните изисквания за здравна защита на селищната среда (отм.), Приложение № 1 към чл. 2, 4 и 6, т. 185. Открит добив на руди и нерудни изкопаеми чрез взривни работи; т. 201. Добив на камък по взривен начин. Изискването за отстояние по Наредбата следва да се приеме за приложима норма, независимо от отмяната ѝ, доколкото към конституционното съдържание за правото на здравословна и благоприятна околна среда съгласно чл. 55 от Конституцията са относими не само нормите във формален смисъл, но и установените стандарти. Такъв извод се налага и при съобразяване на чл. 37 от Хартата на основните права за осигуряване на гражданите на ЕС за осигуряване не само на висока степен на защита на околната среда, но и подобряването на нейното качество в съответствие с принципа на устойчиво развитие."

Категорично не приемаме съждението, че текстове от отменени подзаконови актове следва да се приемат като приложими норми. Това противоречи на Конституцията на Република България и на споделеното в европейското правно пространство разбиране за правова държава. Считаме че действащата нормативна уредба поставя законовата рамка за действие на администрацията като препятства административен произвол.

Дори и да трябва да разглеждаме отменената Наредба № 7 за хигиенните изисквания за здравна защита на селищната среда като нормативен акт, който е вменявал задължителни, неотменни изисквания и норми, следва да се обърне конкретно внимание на разпоредбата на чл. 4, ал.1 от тази Наредба, съгласно която:

*„**Намаляването** или увеличаването на хигиенно-защитните зони за обектите и дейностите, посочени в приложение № 1, **се разрешава от Министерството на здравеопазването въз основа на становище на съответната хигиенно-епидемиологична инспекция и изготвена оценка за въздействие върху околната среда (ОВОС), изясняваща здравно-хигиенните аспекти на местоположението на обекта**, съгласно изискванията на Наредба № 1 от 1995 г. на МОС, МТРС, МЗ, МЗХП за оценка на въздействието върху околната среда".*

Тоест, **Наредбата предоставя възможност за намаляване на хигиенно-защитната зона за обекти и дейности.** А оценките и анализите в ДОВОС доказват допустимостта на ИП на избраното местоположение.

„Предвид изложеното, се обръщам към Вас с молба за разглеждане на възраженията.“

С цитираното писмо Омбудсманът на Република България изпраща по компетентност към Директора на РИОСВ-Пловдив жалба, постъпила с вх. № 2809/2005 г. до Омбудсмана на Република България (вероятно допълнителното възражение от представители на Инициативен комитет против кариерата в с. Шишманци, община Раковски, област Пловдив).

Отговори на писмено възражение от представители на Инициативен комитет против кариерата в с. Шишманци, община Раковски, област Пловдив с инвеститор „Холсим кариерни материали Пловдив“ АД, получено на 28.05.2025 г. от Община Раковски са представени в нормативно установения срок в становище по чл. 17, ал. 5 от Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда (загл. изм. – ДВ, бр. 3 от 2006 г., приета с ПМС № 59 от 07.03.2003 г., обн. ДВ, бр. 25 от 18 март 2003 г., посл. изм. ДВ, бр. 9 от януари 2024 г., НУРОВОС) по предложенията, препоръките, мненията и възраженията в резултат на общественото обсъждане и обществен достъп на ДОВОС за ИП „ДОБИВ И ПРЕРАБОТКА НА ПОДЗЕМНИ БОГАТСТВА – СТРОИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ-ВАРОВИЦИ ОТ НАХОДИЩЕ „ШИШМАНЦИ-3“.

Отговори на допълнителното възражение на представители на Инициативния комитет са представени в т. I от настоящото становище.

IV. Становище на СНЦ Зелени Балкани, постъпило в РИОСВ-Пловдив с вх. № О-1791/10.06.2025 г.

Относно: Заплахите за биологичното разнообразие и потенциалните отрицателни въздействия на инвестиционно предложение за разработване на кариера в землището на с. Шишманци:

1. *На територията на инвестиционното предложение е установена колония лалугери. Обследването е извършено от Владимир Стефанов - национален експерт по този вид.*

   Експерта прави следното заключение:

„В района на територията предвидена за разширяване на кариера „Шишманци" е установено със сигурност наличието на жизнеспособна колония лалугери. Разширяването на кариерата ще доведе до унищожаване на колонията и нейното местообитание без възможност за възстановяване в обозримо бъдеще, а възстановителни мерки ще изискват разходи вероятно по-високи от получените финансови ползи от кариерата. По мое мнение кариерата е необходимо да бъде закрита" Край на цитата.

Теренните проучвания, свързани с изготвянето на ДОВОС, бяха проведени през юни 2023 г. На база получената във възражението информация, бе извършено ново посещение на терена, на 20.06.2025. В нито един от случаите, не бяха регистрирани лалугери. Както се вижда от становището, през април тази година животни също не са установени.

Лалугерът (*Spermophilus citellus*) е наземен вид с дневна активност, образуващ вътрепопулационни локални групировки ("колонии"), който се установява пряко сравнително лесно през активния сезон – визуално (както напр. на Фиг. 1 от с. Ценово, обл. Русе), или по звуците на тревога, издавани от индивидите при обхождане на колонията. Въпреки, че теренът е посещаван общо три пъти във връзка с настоящото ИП, вкл. от национален експерт по този вид, в най-активния за лалугера сезон, животни не са установени. При посещението на 20.06.2025 са обходени местата, където през април са установени дупки на вида, като в повечето случаи действително констатирахме дупки с подходящи за вида размери – межу 6 и 8 см в диаметър. Поне половината от тези, които локализирахме, със сигурност бяха изоставени. **В нито един от случаите обаче не установихме категорично обитаеми дупки, белези за което са купчини прясно изровена и утъпкана пръст и наличие на екскременти** (както напр. на Фиг. 2 – от гр. Кнежа).

Фигура 1: Лалугери (*Spermophilus citellus*). С. Ценово, обл. Русе, 30.03.2018. Снимка – Красимир Дончев.

Фигура 2: Активна дупка на лалугер. Гр. Кнежа, обл. Плевен, 24.06.2019. Снимка – Красимир Дончев.

Площта, предвидена за осъществяване на ИП, е заета от суха тревиста растителност, като тази в средната част (местообитание Е1.55; вж. т. 3.5.2 от ДОВОС) върху плитка, на места разкъсана скелетна хумусно-карбонатна почва, неподходяща за копаене на дупки. Тревистата растителност в източната и западната част (местообитание Е1.222; вж. т. 3.5.2 от ДОВОС) е с по-богата почвена покривка, но това е довело, вследствие преустановяване на пашата, до значителна рудерализация и обрастване с високи треви, което, както е отбелязано и в становището, също е неподходящо условие за вида.

Посочените дотук факти показват, че дори да е имало лалугерова колония в разглеждания терен, към момента тя е изчезнала, и малкото белези, които индикират някаква активност (утъпкани пътечки в тревата), са от мишевидни гризачи, най-вероятно източноевропейска полевка (Microtus rossiaemeridionalis), чийто ходове установихме при посещението на 20 юни 2025 г. Дори да има някаква лалугерова популация, то тя ще е отмираща, поради обрастването с висока тревна растителност на подходящите терени, и не би било непосилно да бъде релоцирана, което предлагаме като мярка:

„Проучване на възможността за и дислоциране на колонията на лалугера (ако такава се окаже налична) в други, незаети подходящи местообитания в района (напр. в пасищата северозападно от кариерата, покрай р. Карадере). Проучването и изместването на колонията трябва да се извърши от експерти по вида, и с опит в неговата реинтродукция."

2. *В непосредствена близост до територията на бъдещата кариера мести жители са изявили намерение да развиват биологично земеделие. Силната запрашеност предизвикана от добива ще компрометира тези техни намерения и ще попречи земята им да бъде сертифицирана.*

Въздействието от запрашаване е разгледано подробно в съответните раздели в ДОВОС. (вж. отговорите по другите възражения по-горе).

3. *На километър в източно направление имаме непроверени сигнали за наблюдаване на турска боа (Eryx jaculus) и пъстър смок Elaphe sauromates - два вида с много висока консервационна значимост.*

С развитието на гражданската наука, все повече се разширява познанието ни за разпространение на биологичните видове в даден регион, вкл. в България. Към момента, данни за разпространението на тези два вида толкова на запад в централната част на Горнотракийската низина липсват. На около един километър източно от разглеждания терен, в района на с. Болярино, са разпространени обширни комплекси от сухи тревни съобщества върху каменисти терени, които са подходящи и за двата вида, още повече, че сред тях са разпръснати стари кариерни разработки, които предоставят добри микрохабитатни условия. Подобни местообитания са разпространени и в района на ИП, но тяхната площ е много по-малка, като липсват микрохабитатни условия за пъстрия смок. По-подходящ за него е района, разположен северозападно от съществуващата кариера, около микроводоемите.

Турската боа води подземен начин на живот, и оцеляването на нейна популация в малък по площ полигон с подходящи местообитания, но заобиколен изцяло с орни земи, е невъзможно.

От казаното дотук може да се заключи, че дори присъствието на двата вида на километър в източно направление да се потвтрди, то ИП няма да окаже каквото и да било въздействие върху тях.

Справка за наличието на колония на лалугери - изработена от д-р Владимир Стефанов.

Данни за колонията лалугери при с.ШИШМАНЦИ

Консервационен статус на европейски лалугер:

1. *Закон за Биологичното разнообразие: Приложение № 2 към чл. 6, ал. 1, т. 2 и 3 (Изм. и доп. - ДВ, бр. 88 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2007 г.)*

! Лалугер *Spermophilus citellus (Citellus citellus)*

Знакът"!" - видът е включен в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция.

2. *IUCN Red List of Threatened Species:*

***Vulnerable** A2bc (Mediterranean assessment).*

https://www.iucnredlist.org/species/20472/9203833

***Endangered** A3c (Global & Europe Assessment)*

https://www.iucnredlist.org/species/20472/221789466

3. *Червена книга на РБългария Природозащитен статус: в България : уязвим VU [A1c], ЗБР-II международен: IUCN [A1c]; БеК-II; ДХ-II, IV*

http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/vol2/Spcitell.html

Полеви данни за наличие на лалугер до с.Шишманци

Дата: 23 април 2025 г

Метод:

Обследвана е територията предвиждана за разширяване на карера «Шишманци» чрез: • Наблюдение с бинокъл за пряко установяване на наличието на лалугери ■ Обща оценка на състоянието на растителната покривка и съответствието й на изискванията на лалугера

Регистрация на обитаеми дупки на лалугери с отчитане на GPS-координати Оценка на относителната плътност на лалугеровото население съобразно методиката на НСМБР - МОСВ

Резултат:

Местообитанието представлява пасище, което значителен период (поне 5 години, но най-вероятно повече) не е използвано за паша на селскостопански животни. Като резултат се наблюдават неблагоприятни за лалугера промени (сукцесионни промени в местообитанието), най-вече във увеличаване височината и гъстотата на тревната покривка. Най-вероятно има и промени във видовия и количествения състав на растителността но за установяването им е необходим ботаник. За текущия момент пространствената структура на растителността се оценява като твърде мозаична по видов състав (наличие на участъци заети практически само от един растителен вид /»монокултура»/ - неблагоприятно за лалугера, и участъци с разнотревие - благоприятно за лалугера) и по проективно покритие: от 40% до 100%. Като цяло местообитанието не е оптимално за лалугера но позволява съществуването на колония на вида.

Визуалните наблюдения не дадоха резултат основно поради високата трева скриваща животните.

Обхода на територията изяви наличието на обитаеми дупки на лалугери, както вертикални, така и наклонни със следи от жизнената им дейност, включително риеща. Относителната пътност на дупките: 1,4 дупки/100м (мин 0, мах 5, n=5).

Забележка: Проучването не е имало за цел пълно покритие на местообитанията на лалугера в района, а само площа непосредствено предвидена за добив на скален материал

Заключение:

В района на с. Шишманци и конкретно на територията предвидена за разширяване на кариера „Шишманци" е установено със сигурност наличието на жизнеспособна колония лалугери. Разширяването на кариерата ще доведе до унищожаване на колонията и нейното местообитание без възможност за възстановяване в обозримо бъдеще, а възстановителни мерки ще изискват разходи вероятно по-високи от получените финансови ползи от кариерата. По мое мнение кариерата е необходимо да бъде закрита.

Приложения:

Координати на установени лалугерови дупки

№	GPS-координати UTM-WGS84	Надморска височина (м)	Дата
553	35 T 335324 4677124	194 m	4/23/2025 11:07
554	35 T 335320 4677142	194 m	4/23/2025 11:09
555	35 T 335321 4677118	192 m	4/23/2025 11:12
556	35 T 335338 4677114	193 m	4/23/2025 11:14
557	35 T 335359 4677106	194 m	4/23/2025 11:25
558	35 T 335368 4677113	195 m	4/23/2025 11:26
559	35 T 335415 4677162	205 m	4/23/2025 11:29
560	35 T 335414 4677162	202 m	4/23/2025 11:34
561	35 T 335367 4677190	201 m	4/23/2025 11:36
562	35 T 335346 4677221	198 m	4/23/2025 11:39
563	35 T 335343 4677223	199 m	4/23/2025 11:39
564	35 T 335325 4677224	195 m	4/23/2025 11:40
565	35 T 335303 4677219	194 m	4/23/2025 11:41
566	35 T 335303 4677219	194 m	4/23/2025 11:41
567	35 T 335302 4677219	194 m	4/23/2025 11:42
568	35 T 335305 4677203	194 m	4/23/2025 11:43
569	35 T 335277 4677209	191 m	4/23/2025 11:45
570	35 T 335260 4677207	188 m	4/23/2025 11:47
571	35 T 335254 4677246	190 m	4/23/2025 11:49
572	35 T 335346 4677195	200 m	4/23/2025 11:54
573	35 T 335347 4677194	200 m	4/23/2025 11:54
574	35 T 335444 4677181	207 m	4/23/2025 11:58
575	35 T 335457 4677195	207 m	4/23/2025 11:58
576	35 T 335704 4677145	218 m	4/23/2025 12:16
577	35 T 335713 4677139	219 m	4/23/2025 12:17
578	35 T 335569 4677102	201 m	4/23/2025 12:33
579	35 T 335555 4677117	200 m	4/23/2025 12:34
580	35 T 335552 4677113	201 m	4/23/2025 12:34
581	35 T 335536 4677122	198 m	4/23/2025 12:35
582	35 T 335523 4677120	197 m	4/23/2025 12:36
583	35 T 335527 4677135	198 m	4/23/2025 12:36
584	35 T 335512 4677135	197 m	4/23/2025 12:37
585	35 T 335485 4677121	188 m	4/23/2025 12:38
586	35 T 335474 4677120	193 m	4/23/2025 12:38
587	35 T 335466 4677122	195 m	4/23/2025 12:39
588	35 T 335435 4677122	194 m	4/23/2025 12:40
589	35 T 335427 4677125	194 m	4/23/2025 12:40

т. 576 и 577 са стари необитаеми дупки или артефакти. Участъка над пътя е извън обитаваната от лалугера площ (на изображението по-долу в жълто)

Местоположение на установените лалугерови дупки в Google Earth

Виж отговора по-горе в т.1.

Дата: 27.06.2025 г.

Подпис: